

W I A D O M O S C I W A R S Z A W S K I E

W E S R Z O D Ę D N I A 30. G R U D N I A R O K U 1767.

Z W Ł O C H

Z Liworny d. 20. Listopada.

Fabryka tu założona od Pana Ulryka Graun na sporządzenie farb rozmaitych, do tego kresu doskonałości przyšla, iż w niezłym fabrykom Wiedeńskim, Paryskim i Hollenderskim nie ustępuje. Od niejakiego czasu przybyło tu wiele Panów z Sycylii i z samego Palermu, którzy rozstana o tamiecznych buntach pogłoskę cale białeczną być utrzymują.

Z A N G L I I.

Z Londynu d. 4. Grudnia.

Jzba niższa Parlamentowa postanowiła utrzymać przez rok następujący 1768, Maytków 16 tysięcy, w której liczbie zawarte jest wojsko okrętowe 4,287 wynoszące, rachując na każdego po 4 F. S. na Miesiąc. Ta uchwała podobna przeszłoroczney 832 tysięcy F. S. nakładu wyciąga. Będnarz (á teraz po wygranym naywiększym losie w loteryi, Królewskiej) Pan

Adler postanowił temu, który mu przyniósł wiadomość o wygranym losie dać sto F. S. Sześć wolów kazać upiec dla poczęstowania ubogich sąsiadów swoich, pewnemu Karety najmnie trzymającemu, który bilet dla niego kupił, karete całę nową i 4 konie darować, na tey karecie ma się znaydować herb Będnarcki, liczba bilietu 3,379 i summa 20,000. Dzieci zaś którzy biliety wyciągali, ma kazać kosztem swoim w jakim kunszcie lub rzemiośle podług ich upodobania wyćwiczyć. Paa *Adler* ma Córkę dotąd za mąż niewydaną, Mąż dla niey w skrzynce losów lotteryi do tego czasu był ukryty. Od niejakiego czasu uważają, iż się więcej niż przed tym ludzi wiezia, co przypisują zbyteczney drogocie rzeczy do wyżywienia potrzebnych. Niektórzy politycy nasi utrzymają, iż wolne wprowadzenie zboża do Anglii nie do czasu, ale na zawsze pozwolone być powiane. Rzecz jest do pojęcia trudna, że przedtym kiedy na 8 Millionów ludzi w Anglii rachowano, chleba stawało, teraz kiedy ledwie jest 6 Millionów, wyżywić onych nie można. To tak znaczne liczby Obywatelów umnieysze-

nie ztąd się pokazuje, iż w Roku 1688 od 1,175,951 domów w Anglii płacono podatek, w Roku 1758 z okazji podatku na okna, naliczono w Anglii tylko 986,482 domów, z których tylko 964,578 było, w których ludzie mieszkali. Przeciwnie zaś liczba koni niezmiernie jest powiększona. W Roku 1581 w Londynie 1700 Koni, a w całej Anglii tylko 20,000 onych narachowano, teraz zaś w Londynie samym rachują na 100 tysięcy koni oprócz wierzchowych. Jeśli w całym Kraiu tylko dziesięć razy tyle koni jest co w Londynie, rachować należy na ich wyżywienie przynajmniej 1,490,000 Łasztów zboża. Druga jeszcze ztąd szkoda wynika, iż gospodarze bardziej się o łąki niż o rolę starają; ponieważ sztuka roli ledwie 10 lub 12 *Chelins* uczynić może, kiedy tym czasem takąż sztuka łąki uczynić może na 3. F. S.

Z NIDERLANDU

Z Rotterdamu d. 4. Grudnia.

Rzeczpospolita nasza z wielu stron przeciwności doznaje. Barbarzyńskie potencye wszystkie prawie przeciw niey spiknęły się. Przytym z Bruxelly piszą, iż Cesarzowa Królowa Jeymć

postanowiła znówu kompanią laty, ale to pewna, iż zawsze handlowną w Jndyi w Ostendzie szkodliwe nam takie będą przed założyc. Nie wiemy ieśli wy-sięwzięcia. (á) Potrafiono już konanie tych zamysłów łatwiey-przenieść do Austryackiego Ni-lze teraz będzie niż przed 50 derlandu część wielką handlu od nas

(á) Roku 1718 Kompania Kupiecka Indyjska w Ostendzie od Obywatelów Niderlandu Austryackiego założona była. Fundusz albo Kapitał, tey Kompanii złożony był z 6 Millionów Złotych bankowych podzielonych na 6 tysięcy akcyi. Dyrektorowie, których 8° było, obrani byli z naby bogatszych i naby biegleszych Kupców Kraiowych, i na tym Urzędzie zostawać przez 6 lat mieli. Kompanii tey nayprze-dnieysza osada być miała w Sandraspatar przy granicach Królestwa Gingi i Carnate w Jndyach, a Cesarz Mogolski pozwolił był tey kompanii założyć fortecę w Państwie swoim. Okręty powracające miały towary swoje w Ostendzie lub Brugach złożyć i tam je przedawać. Kredyt tey Kompanii znacznie się w krótkim czasie pomnożył. Liczba tey okrętów coraz większa była. W R. 1720 posłała 5 Okrętów, 6 w roku 1721. W roku 1722 przedała towary swoje przez co handel z większą ieszcze pomysłnością prowadzić mogła. W Roku 1723 otrzymała bez żadney zapłaty Przywilej od Cesarza Karola VI, który wesprzeć ją chciał nie tylko uwolnieniem na 3 lata od wszelkiej akcyzy, ale nawet darowaniem 300 tysięcy Złotych. Akcyje wszystkie iednego dnia zakupione były, a w tymże roku już Akcyonarze 15 od sta zysku mieli. Te tak pomyslnie początki zazdrość w kompaniach Holenderskich i w wszystkich handlujących narodach Europy wzbudziły. W R. 1725 takie z tą wyniknęły z groźbami złączone w Europie zamieszki, iż Cesarz Przywilej dany zatrzymać do pomyslniejszego czasu, i używania onego Kompanii zakazać musiał. Wszakże też Sprawiedliwie Kompanii tey Cesarz utrzymać nie mógł, ponieważ traktatem Roku 1715 w Antwerpii zawartym de la Barriere nazwanym, warowano aby tak trzymał Niderland iak Karol II. Ostatni z Austryackiego domu Król Hiszpański, któremu nie wolno było zakładać nowej Kompanii handlującej w Jndyach.

nas prowadzonego. Corocznie przedtym na pultora milliona Złotych z Niderlandu Austriackiego do nas wchodziło za ryby, ostrygi, &c. Teraz pieniądze te w Kraju zostają ponieważ obywatele sami przy brzegach swoich śledzie i inne ryby łowić nauczyli się.

Z N I E M I E C

Z *Frankfurta nad Menem* dnia 5. *Grudnia*. Odebraliśmy dnia 30. przeszłego miesiąca, listerną z Amsterdamu nowinę, iż okręt Kompanii Indyjskiej *Elisabeth-Dorothea* nazwany, z Indyi wschodnich powracający, dnia 28. tegoż miesiąca nie daleko Miasta *Patten* w *Hollandyi* północney, zatonął z wszystkimi towarami swoimi i ludźmi na nim będącemi, z których ledwie 4. lub 5. piywaniem wyratować się potrafiło.

Od *Rhenu* niższego d. 8. *Grudnia*. Przez omyłkę doniesiono dawniey, iż *Elektor Arcy-Biskup Moguncki* na *Apoplexyę* zapadł, w doskonałym on zdowiu zostaje, ale to nieszczęście potkało *Elektora Arcy-Biskupa Trewirskiego*.

Z *Berlina* d. 8. *Grudnia*.
Królewska Akademia wyzwo-

lonych nauk, na swoim dała 3. tego miesiąca odprawionym posiedzeniu odebrała znakomity nader dowód wysokiego Izcunku, w którym u Imperatorowej Jeymci wszystkich Rosyji zostaje. Ta Monarchini oddała *Graffowi de Solms* Ministrowi Pruskiemu w *Moskwie* Księgę *Ruskim* językiem pisaną *in quo* w złotogłów poprawną, wszystko to zawierającą co do tąd względem ustawy nowych praw przed sięwzięto, aby tę Księgę Akademii *Berlińskiej* przesłał na dowód swolej ku teyże Akademii przychylności. Sekretarz dożywołni tey Akademii *Pan Formey* odebrał tę Księgę z rąk *Hrabi de Finkenstein* i całej Akademii doniósł o tym tak znakomitym Izczeńściu, którym żadna inna dotąd nie była obdarzona Akademia, [i przeczytał projekt do listu na podziękowanie] Imperatorowej Jeymci za tę tak wielką łaskę. Projekt ten jednomyślnie od wszystkich Akademików przyjęty był i podpisany. Wątpić nie trzeba, iż Księgi w których co rocznie dzieła swoje zapisuje ta Akademia, podadzą ostatniey petomności pamiętkę tey tak znakomtey *di-*
tinkcyi.

S U P L E M E N T

DO WIADOMOSCI WARSZAWSKIEJ
WE SRZODĘ DNIA 30. GRUDNIA ROKU 1767.

Od Rhenu niższego d. 1. Grudnia. Zważywszy osłabioną między Dworami Londyńskim i Lisbońskim przyjaźń, a przeciwnie ściśle tegoż ostatniego Dworu zjednoczenie z Dworami Madryckim i Lisbońskim, wiary dać nie można i zerzającej się pogłosce o zdobyciu zbroyną ręką przez Portugalczyków Kraju *Rio-Grande* w Ameryce południowej dotąd od Hiszpanów trzymanego. Z tym wszystkim pewna ta być musi pogłoska, ponieważ sam Minister Portugalski tu rezydujący, prawdziwie oney nie tylko nie uwłacza, ale owszem onę potwierdza.

Z Wiednia d. 9. Grudnia. Przygotowania uczynione względem podróży Arcy-Xiężniczki Jozefy Królowi Jmci obojga Sycylii zaślubionej, po tey śmierci nie tylko nieprzerwane ale owszem w krótkce zupełnie wydoskonalone być mają. Z Rzymu do Florencyi iadąc wiele widzieć można robotników poprawę dróg zatrudnionych. Dla umniejszenia tu ceny żywności postanowił Cesarz Jmć wielkie składy zboża i mąki założyć, i tym umysłem dom wielki na rynku już jest zakupiony. Zaraza na bydło pannaica bynajmniej nie ustale, z tey przyczyny nakazane są pewne nabożeństwa na odwrócenie tey tak straszliwej kary Boskiej. W Czechach i Morawach naliczono na 97,000 sztuk bydła przez tę zarazę straconego, co nie poślednią jest drogości żywności przyczyną. Z Trewiru przez sztaffetę przyszła wiadomość, iż Elektor Arcy-Biskup Jmć tamieczny niebezpiecznie na zdrowiu zapadł.

Z Lipska d. 16. Grudnia. Nastąpić mające w R. 1769 przeyście Wenery przez płaszczynę słoneczną, już poczyną Astro-nomów wielkich prac nabawiać. Nakłady naywiększe do ob-

ferwacyi tey potrzebne ztąd wynika, iż w dalekie udać się trzeba będzie Kraie, dla należytego oney wykonania. Przejście to albowiem trafi się dnia 3 Czerwca kiedy po wszystkich prawie Europejskich Kraiach słońce już pod horyzontem zostawać będzie, przeto Obserwacya ta powinna być przed się wzięta winnych Kraiach, | gdzie słońce wschodzi kiedy u nas zachodzi, albo też gdzie 4 lub 6 godzinami później niż u nas zachodzi, naprzykład w Chinach, gdzie południe jest kiedy u nas wieczor następuje. Też Obserwacye ieszcze lepiej przedsięwzięte być mogą w onych ku północy Kraiach, które więcej niż 68 gradusów szerokości mają, w których bez przerwania słońce w Czerwcu i Lipcu świeci, iakie są Szwedzkie i Moskiewskie Kraie za cyrkulem północnym polarnym leżące. Z tey przyczyny od kilku miesięcy przestrzeżone były Akademie Petersburska i Stockholmska od Paryskiej i Londyńskiej o przyślym pewnych Astronomów do Kraiów onych kosztem Dworów swoich wysłania, zwłaszcza ku wschodniej stronie aby tam na miejscach naywygodniejszych, przypatrzeć się onemu przejściu mogli. Z tey także przyczyny będą wysłani niektorzy do Kalifornii, inni do Peruwii, drudzy do Kraiu Chili, inni na koniec jeśli to będzie mogło być do wyspy, której na spokojnym morzu położoney. Ciż Akademicy pragną, aby z wszelką troskliwością starano się o iak naydoskonalsze obserwacye w północnych Kraiach. Z tey przyczyny Prezydent Kancellaryi Królewskiej Hrabia Gustaw Löwenhielm, iako Prezydent Akademii Króla Jmci prosił, o wsparcie tey tak wielkiej wagi obserwacyi. Król Jmć naznaczyć raczył sumę 9,000 Talarów Monety miedzianey na opatrzenie wszystkich do tego należących potrzeb. Z Petersburga też piszą, iż Imperatorowa Jemć na to dzieło wyznaczyć 40,000 Rublów raczyła, i Obserwacyą tę na ośmiu rozmaitych państwach swojego miejscach przedsięwzięć kazała, iako to; w Kola, Salowskoy Orenburg, Tobolsk, Genissey, &c. Instrumenta na to z Anglii i z Francyi będą sprowadzone. Te tak wielkie starania doliczyć przez się ważność tey | Obserwacyi pokazują. Jakoż z

niey *parallaxim* słońca, a przeto odległość onego od ziemi doskonale poznać można, a ztąd wielkość onego i pociągającą moc należyte określić. Te Obserwacye tym też ciekawsze są, iż przedsięwzięte w Roku 1761 dla wielu przeciwności cale prawie nie użyteczne były. Druga przyczyna Obserwacyom tym ważności przydająca jest, iż od R. 1769 sto pięć lat upływie nim także Obserwacye będą mogły być przedsięwzięte, ponieważ podług gwiazdarskich tablic Pana Halleja takie złączenie Wenusy z słońcem dopiero roku 1874 dnia 3 Grudnia, R. 1996 dnia 10. Czerwca, R. 2004 dnia 7 Czerwca, R. 2117 dnia 10 Grudnia przytrafić się ma.

Ze Lwowa d. 17. Grudnia. Jeymć Pani z Potockich Kossakowska Kasztelanowa Kamińska obchodząc Jmieniiny Xiążęcia Jmci Repnina Wielkiego i Pełnomocnego Dworu Rossyjskiego Posła, na ten dzień zaprosiwszy do siebie na Obiad i Kollacyą Jchmcidw PP. Pułkownikdów i Officyerdów z Korpusu Woyska Rossyjskiego pod Główną Komendą Jmci P. de Kreczetnikoff Generała będących i Cały przytomny Trybunał, iako też Jmci X. Arcy-Biskupa Ormiańskiego, Koadjutora Metropolii Lwowskiej, i Hebroneńskiego Biskupów. Jeymć Pani Moszyńskiej Stolnikowy Keron: Starościny Lwow: Woiewódzicowey Belzkiej Generałowy i Kasztelanicowey Potockich Komorowskich Starostwa Nowosielskich, Stockiego Poturzyńskiego, Rzezyckiego, Czernelińskiego, Radenickiego Starostdów, Generała Winiawskiego, tudzież Komendanta Lwowskiego z całym Garnizonem, i innych wielu Urzędników z zupełnym teyże Kompanii przy spełnianiu zdrowia tegoż Xiążęcia Jmci Repnina dystyngowała dzień cały z ukontentowaniem.

Z WARSZAWY DNIA 30. GRUDNIA.

J. K. Mć P. N. M. dając iawnny dowód swoiey pr zykładney pobożności, znajdował się przez wszystkie dni świąt dopiero zesz'ych w Kollegiacie tuteyszey na zwykłym Nabożeństwie.

Jchmć PP. Walicki Kasztelan Sochaczewski, Grabowski Marszałek Konfederacyi Słuckiey pożegnawszy Najjaśnieyszego Króla Jmci P. N. M. wytechali, na czas nieiaki, a Jmć Pan

Malańcowki Starosta Ostrołęcki, Marszałek zakonczonogo w Poznaniu Trybunału Koronnego Prowincyi Wielko-Polskiej s. wiezo przybywłzy, miał honor powitania J. K. M. Ci P. N. M.

Limitowana przed zesłtami Świętami Kommissya pełnomocna dokłałając usilnego starania ku przyśpieszeniu rozpoczętego dzieła do požądanego końca, dnia wczorajszego jest reallumowana.

Człowiek w zrośtu sredniego, prędko mówiący, zaiękaiący się, lat circiter 27, Lewickim nazywaiący się, okradłszy Pana swego na Wołyniu w Powiecie Krzemienieckim, na pultora Tysiąca podniebystność Pańską, przytym wziął Zrzebca w czwartym Roku skaro gniadego, gwiazdkę małą na czele i kopyto zadnie białe maiącego, ktoby tego przeięł, i dał znać na Pocztę Wołyńską Krzemieniecką do Jmci Pana Lewandowskiego Krzemienieckiej Poczty J. K. M. Ci Sekretarza odbierze nie zawodnie rekompensy Czerwonych Złotych 10.

Podaje się do wiadomości, iż Dworek Jchmć Paniów Menonich tu w Warszawie nad Wisłą na Bugaju leżący, z Jzbami, z Szpichrzami, Stajniami i Wozowniami jest do najęcia każdego czasu Ktoby sobie życzył cenę Arendy wiedzieć, dowie się u tychże Jchmć Paniów Menonich w Kamienicy w Rynku Miasta Starej Warszawy leżącej

Tomasz Clough Fabrykant Angielski przedaie te następujące towary, dopiero odebrane z Anglii, za bardzo słuszną cenę. Przednie Kastorowe Kapelusze, cały sortyment białego Wrlańskiego płótna, Pończochy iedwabne, Dito wełniane różnego koloru, skurzone rękawiczki, Spodnie, Kapelusze dla Dam według nowej mody, Trzewiki, małe i wielkie Bóty, Osrogi, Kulbaki, Płaty, Kańczuki, Zegarki Złote i Srebrne Stołowe, tańcuszki, Teki według nowej mody, Stołowe noże, Brzytwy i Scyzoryki, Ołowki, Czapki według nowej mody, biała Flanela, Angielskie blondynowe Katamayki, i Kamelot, Angielskie chustki, Mankiety, Axamić, Garnitury, stalowych sprzączek z kamykami, Angielski prawdziwy Arrak i Cukier, i różne inne towary. Mieszka przy Krakowskiej Bramie, u Pana Zimmanna, par terre.

